

1 Starten met het Startboekje

Algemene informatie

Het doel van het Startboekje spreekt voor zich: starten met het leren werken in Horen, Zien en Schrijven. Het kind leert op een speelse manier de symbolen, de aanwijzingen, de woorden, de cijfers en de kleuren kennen. De leerling leert in één week (of twee weken als de stof nog te veel en/of te moeilijk is) een vijftigtal woorden (zelfstandige naamwoorden, werkwoorden en overige woorden) en vaardigheden. Daarna is de leerling in staat om tamelijk zelfstandig met HZS te werken. Bovendien geeft u de leerling een sterke start door systematisch de eerste beginselen van het Nederlands te leren en krijgt de leerling ook een idee hoe het leren de komende maanden in zijn werk gaat.

Als u als leerkracht nog niet eerder NT2-lessen heeft gegeven, dan is het aanbieden van de lessen in het Startboekje voor uzelf een NT2-cursus in een notendop. De stapsgewijze aanbieding van nieuwe woorden dient ook in de overige lessen zo te worden toegepast.

Overzicht van de werkwijzen bij de startles

De verteltafel

De verteltafel vormt telkens **het hart** van de les. Daar begint de Nederlandse taal tot leven te komen. De leerling concentreert zich op de leerkracht en op wat zij zegt. De leerkracht zorgt voor aantrekkelijk materiaal in de vorm van concrete voorwerpen, plaatjes en woordkaartjes. De leerlingen zitten rondom de verteltafel en kunnen alles aanwijzen, oppakken, omdraaien en gaandeweg benoemen. Zorg voor een rustige en veilige sfeer en zorg ervoor dat de leerling u goed kan verstaan. Beperk uw taalgebruik tot het hoognodige. Bedenk dat de leerling u in het begin niet verstaat.

De leerkracht introduceert bij iedere les eerst mondeling de nieuwe woorden met behulp van een aantal werkvormen rondom de verteltafel. Het benodigde plaatjesmateriaal staat op de HZS-leerkracht-cd (bijlage 3). De leerling oefent de aangeboden woordenschat met behulp van het Startboekje, de luister-cd en speelt de spelletjes met de leerkracht en met andere leerlingen. Met behulp van de Starttoets heeft u al bepaald of de leerling enigszins kan lezen of schrijven, zodat u de juiste oefeningen kiest.

Werkwijze leerkracht

1. Voorbereiding van de les door de leerkracht:
  - Concrete voorwerpen bij het thema verzamelen;
  - De plaatjes & woordkaartjes printen (zie HZS-leerkracht-cd) die aangegeven staan bij de les en de oefeningen;
2. Verteltafel inrichten met de voorwerpen;
3. Introduceren van de zelfstandige naamwoorden;
4. Introduceren van de werkwoorden;
5. Startboekje en werkwijze introduceren bij de leerling;
6. Overige lessen geven: Zeg maar na...! (luister- en uitspraak-oefeningen), leeslessen, schrijflessen, enzovoort.

Verwerking van de aangeboden stof door de leerling

- De leerling luistert naar het benoemen en aanwijzen van de plaatjes en voorwerpen;
- De leerling beluistert de oefening op cd;
- De leerling maakt de oefening;
- De leerling speelt verwerkingsspelletje(-s) met andere leerlingen;
- De leerling oefent –nadat hij enigszins gewend is aan de woorden/klanken– mondeling samen met andere leerlingen;
- De leerling luistert naar oefeningen in Zeg maar na...!

3. Handleiding bij de vijf lessen van het Startboekje

■ LES 1

VOORBEREIDING van oefening 1 en 3

Verzamel waar mogelijk de voorwerpen die in de woordenlijsten van oefening 1 en oefening 3 staan.

Print de bladen bij oefening 1 en 3 uit van de HZS–leerkracht–cd.

Knip de kaartjes bij oefening 1 en 3 los.

Zelfstandige naamwoorden van oefening 1

1. juf
2. meester
3. pen
4. potlood, het
5. streep
6. rondje, het
7. gum, het
8. lijm
9. kwast
10. schaar
11. wc
12. water, het

VERTELTAfel bij oefening 1

Introduceer de zelfstandige naamwoorden van oefening 1.

Door deze werkwijze wordt de stap van concreet (het voorwerp) naar abstract (een plaatje + woord) gemaakt. De kinderen zitten rond de verteltafel waarop de materialen zijn uitgestald.

Stap 1: Wijs een voorwerp aan en noem het woord, eerst zonder lidwoord, later met het lidwoord.

Stap 2: Toon het plaatje en woordkaartje en lees het woord voor. Laat de leerling het woord lezen.

Stap 3: Leg het plaatje en het woordkaartje naast het voorwerp.

Stap 4: Benoem de voorwerpen en wijs aan.

Stap 5: Benoem nogmaals de voorwerpen, de plaatjes en de woordkaartjes en laat de leerlingen aanwijzen en (als de leerling dat wil in de prille begintijd) nazeggen. In het begin zal het niet geheel foutloos of van harte gaan omdat een kind aan de situatie moet wennen.

Stap 6: Geef de leerling een compliment.

Stap 7: In een herhalingsles benoemt de leerkracht opnieuw alle plaatjes en voorwerpen. De leerling zal het woord steeds beter **nazeggen** en tenslotte kan de leerling het woord zelf zeggen (productief niveau).

Werkwoorden bij oefening 3

1. wijs aan
2. luister
3. kleur
4. teken
5. lees
6. schrijf

VERTELTAFEL bij oefening 3

Ga na het aanbieden van de zelfstandig naamwoorden in oefening 1 meteen door met het aanbieden van de werkwoorden van oefening 3.

Introduceren van de werkwoorden

De werkwijze is deels gelijk aan die van de zelfstandige naamwoorden.

De werkwoorden worden door de leerkracht **uitgebeeld** bij stap 2. De leerlingen doen de beweging na.

Dus:

Stap 1: Wijs een plaatje aan en noem het werkwoord en beeld de beweging uit.

Stap 2: Lees het woordkaartje hardop voor en beeld de beweging uit.

Stap 3: Herhaal dit met de overige plaatjes en woordkaartjes.

Stap 4: Benoem nogmaals alle plaatjes en woordkaartjes en beeld de beweging uit.

Stap 5: Benoem nogmaals de plaatjes en laat de leerling de beweging uitbeelden en (als hij dat wil) nazeggen.

Stap 6: Geef de leerling een compliment.

Stap 7: In een herhalingsles benoemt de leerkracht opnieuw het werkwoord en demonstreert de beweging. De leerling zal het werkwoord steeds beter nazeggen en tenslotte kan de leerling het werkwoord zelf benoemen en eventueel zelf (in een zin) zeggen (productief niveau).

• **Tip:** Combineer de werkwoorden met de zelfstandige naamwoorden uit oefening 1:

wijs aan   Wijs aan: potlood / het potlood. Benoem het woord: wijs aan.

luister   Laat een geluid horen: een belletje, mobieltje, vallende speld, enz.
Demonstreer het luisteren door middel van een hand achter het oor.
Benoem: luister.

kleur   Kleur een plaatje uit oefening 1. Benoem: kleur.

teken   Teken een streep en een rondje. Benoem: teken.

lees   Lees (het woordkaartje): lees: .....de pen, lees: ....het potlood, enz.
Benoem: lees.

schrijf   Wijs het woord aan en schrijf het woord met een pen/potlood.
Benoem: schrijf.

De leerling mag de plaatjes benoemen, maar soms heeft een kind er in het begin moeite mee. Schakel een andere leerling in om het nazeggen op gang te helpen.

Het kennen van de (werk-)woorden blijkt doordat een kind de beweging kan maken en het betreffende plaatje kan aanwijzen.

VERTELTAFEL bij oefening 7: Direct aanbieden na oefening 3

Let op: Geef deze oefening (tellen van 1 t/m 12) zoals terug te vinden is bij oefening 7.

Na de introductie van oefening 1, 3 en 7 kunt u de leerling leren werken in het Startboekje.

STARTBOEKJE Zelfstandig luisteren naar oefening 1,3 en 7

Na de instructieles bij de verteltafel beluistert de leerling zelfstandig de oefeningen 1 en 3.

Demonstreer het gebruik van de computer of de afspeelapparatuur. Laat zien hoe het geluid harder of zachter kan. Demonstreer de eerste (paar) keer waar de leerling de les op de cd kan vinden.

Demonstreer de opdracht: luister – lees – wijs aan.

Spreek af wie de computer mag gebruiken. Maak eventueel een namen- en tijdenlijstje. Of laat de ene leerling de andere leerling waarschuwen als hij klaar is.

STARTBOEKJE Schrijven van oefening 2 en oefening 4

Na het luisteren naar de oefeningen op de cd wordt de schriftelijke verwerking gemaakt.

Hierbij geldt: AFKIJKEN MAG/MOET!

Demonstreer de eerste (paar) keer waar de leerling het woord moet schrijven.

Demonstreer dat de leerling bij de voorgaande oefening mag kijken en mag overschrijven.

De leerling schrijft het woord onder het plaatje.

Eventueel schrijft de leerling de woordjes nog een aantal keer over in een apart schrift.

Een leerling die niet kan schrijven, slaat de schrijfoefeningen over. Als de leerling nog schrijfoefeningen nodig heeft, kan bij HZS een schrijfblok worden besteld (zie bijlage 18: ander NT2-materiaal, bij de schrijf- en leesmethode).

• **Tip:** Controleer de schrijfhouding.

VERTELTAFEL bij oefening 5: De kleuren

Vorbereiding

Print het kleurenblad bij oefening 5 op de HZS-leerkracht-cd driemaal uit.

Knip iedere gekleurde rechthoek uit en plak deze op karton of dik papier van het formaat A5.

- Plak er een uitgeprint woordkaartje onder (rood, wit, etc.)
- Leg deze kaarten op de verteltafel.
- Wijs aan en benoem.
- Hang ook de hele serie A5-blaadjes met de kleuren en de woorden op aan de muur.
- Maak van twee op karton geplakte bladen een kleuren memoryspel (plaatjes losknippen dus).

VERTELTAFEL werkwijze zie oefening 1:

het introduceren van de kleuren als bij de zelfstandige naamwoorden.

Woorden van oefening 5:

1. rood
2. roze
3. oranje
4. geel
5. groen
6. bruin
7. blauw
8. paars
9. zwart
10. grijs
11. wit

STARTBOEKJE Oefening 5: Zelfstandig luisteren naar de oefening

Vorbereiding: Leg kleurpotloden klaar.

Demonstreer de bedoeling.

Lees samen de opdracht in de kopregel: luister – lees – kleur.

De leerling luistert naar de cd en kleurt het rondje.

De luisteropdracht kan tussendoor stopgezet worden bij het horen van een ding-dong geluid.

Demonstreer het stopzetten. Benoem: stop de cd.

STARTBOEKJE Oefening 6: Lees - kleur

Vorbereiding: Leg kleurpotloden klaar.

Demonstreer de bedoeling.

Benoem: lees, kleur

Lees samen de opdracht in de kopregel: lees - kleur.

Demonstreer dat de leerling bij de voorgaande oefening mag kijken en de kleur mag opzoeken.

De leerling maakt daarna de oefening.

De leerkracht controleert het gemaakte werk.

VERTELTAfel bij oefening 7: Tellen van 1 t/m 12

Deze les is gegeven meteen na oefening 1 en 3.

Vorbereiding

Verzamel fiches of andere gelijke voorwerpen om te tellen.

Print de bladen met de cijfers 1 t/m 100 op de HZS-leerkracht-cd uit voor:

- een getallenlijn (1 t/m 100), (eenmaal printen)
- een memoryspel (van 1 t/m 12) (tweemaal printen)
- een lottospel (1 t/m 30) (tweemaal printen)

Woorden van oefening 7:

één

twee

drie

vier

vijf

zes

zeven

acht

negen

tien

elf

twaaif

Werkwijze als bij het introduceren van de zelfstandige naamwoorden.

De kinderen zitten rond de verteltafel waarop fiches liggen.

Stap 1: Wijs een fiche aan en benoem: één. Steek één vinger op.

Stap 2: Toon het cijfer en het woordkaartje en lees het woordkaartje voor.

Stap 3: Leg het cijfer en het woordkaartje naast één fiche.

Stap 4: Benoem en wijs aan.

Stap 5: Benoem nogmaals en laat de leerling aanwijzen en eventueel hardop nazeggen.

Stap 6: Ga zo door met de getallen t/m twaaif.

Leg de fiches neer in de vorm van de stippen op een dobbelsteen (t/m 5).

Stap 7: Geef de leerling een compliment.

De cijfers 1 t/m 12 worden als eerste aangeleerd zodat de leerling de opdracht met de loco-doos kan spelen en andere oefeningen kan beluisteren.

STARTBOEKJE Oefening 7: Luister – lees – wijs aan

Zelfstandig luisteren naar de oefening.

Demonstreer de opdracht: luister – lees – wijs aan.

Spreek af wie de computer mag gebruiken. Maak eventueel een namen- en tijdenlijstje. Of laat de ene leerling de andere leerling waarschuwen als hij klaar is.

EXTRA: telspelletjes met de getallen 1 t/m 12

Laat de leerling met gevorderde leerlingen de volgende activiteiten spelen:

- Nazeggen van de getallen op de kaartjes.
- Laat de getallenkaartjes in de goede volgorde leggen.
- Laat de leerlingen een bal twaalf keer over en weer gooien en vangen.
- Speel getallen-memory.
- Maak een hinkelbaan op het schoolplein en laat de kinderen hinkelen.
- Laat bellenblazen en bellen tellen.
- Laat een aantal knikkers in je hand raden. Samen tellen.

STARTBOEKJE Oefening 8: Lees – schrijf

Demonstreer de oefening.

Lees samen de opdracht in de kopregel: lees – schrijf.

Demonstreer dat de leerling bij de voorgaande oefening mag kijken en het cijfer mag opzoeken.

• **Tip:** Check hoe de leerling de cijfers schrijft. Misschien nog extra oefening nodig om correct te schrijven? Geef daar een extra schrift/blad met ruitjespapier voor.

STARTBOEKJE Oefening 9: Luister – lees – zeg na

Demonstreer de oefening.

De leerling beluistert de oefening en mag de getallen nazeggen.

STARTBOEKJE Oefening 10: Lees – teken

Lees samen de opdracht in de kopregel. Opdracht: trek een streep.

Demonstreer de opdracht. Trek (met een liniaal) een streep van cijfer -> woord -> dobbelsteen. Benoem nogmaals de opdracht.

• **Tip:** Wanneer les 1 te veel stof bevat voor één dag, dan past de leerkracht de hoeveelheid aan en kan er langer over gedaan worden. Zorg dat de leerling actief bezig blijft en zich niet verveelt.